

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Liber Dvodecimvs

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

Homicidæ quidem in Cocytum, patris autē & matris uiolatores in Pyriphlegethonta. Cumq; ad Acherusiadem fuerint paludem clamantes uocant, alij quos uituperarunt, alij quos occiderunt. Cumq; uocarint, rogāt & supplicant, ut in paludem suscipiant. Et si exorauerint, exeunt, & liberant a malis. Sin ꝑo nō exorauerint, rursus in tartarū feruntur, ac inde iterū in fluuios, nec prius cessant q̄ exorauerint quos leserunt. Hęc enim ultio à iudicibus imponit. Qui autem sanctitate uiuēdi excelluisse uidebunt, ij sunt qui ab ista terra quasi a uinculis liberant. Horum, qui se philosophia purgarunt, sine labore in sempiternum uiuunt, & habitationes pulcherrimas cōsequuntur, quas nec uerbis exprimere possibile, nec si possem tēpus sufficeret. Horū igitur gratia o Summa cunctis uiribus uirtutis curā oportet in hac uita gerere, optimū enim propositum est, & spes maxima. Hęc Plato. Quod autē dixit nō esse possibile uerbis pulchritudinē illarū habitationū exprimere, nonne simile illi nostro est? Non uidit oculus, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, q̄ preparauit deus amantibus eum. Habitationes autē multas dicit, & nos multas esse apud patrē mansiones didicimus: Pyriphlegethonta ꝑo ignem æternū esse q̄s dubitabit? Hebræorū enim p̄pheta similiter clamat. Quis annunciabit uobis, q̄a ignis ardet? quis nunciabit uobis locū æternum? Et rursus. Vermis eorū non morietur, & ignis non extinguetur. Plato quoq; in tartarum deiectos impios, nō exituros inde asseruit, & pios in beatis locis in sempiternū uicturos affirmat. Q̄ uero addit sine labore, nōne illi simile est, unde abest dolor, mœror, & gemitus? Quod autem dixit non simpliciter, sed cum in uehicula cōscenderint sua, in Acheronta amnem depelli, quanam alia uehicula denotare potest, q̄ corpora, q̄bus assumptis, una cum eis secundum Hebræorū scripturas uitæ retributio fit.

EVSEBII PAMPHILI LIBER
DVODECIMVS.

Erunt quoniā hoc uolumen satis iam creuit ad duodecimum librū transgressi, q̄ restant ad ostendendā Platoniam philosophiā ab Hebræis defluxisse conscribemus, ut multi uideāt non nobis solū, uerū etiā Platonī iam pridem scripturā Hebræorum.

D ij Quod

Quod querere legibus, non querere rationem iuuenes debent.

CAPVT I.

Censet igitur sine dubitatione aliqua, leges sequendas esse hoc modo scribens in primo de Legibus. Si quis recte Latonum aut Cretensium leges reprehendere possit, aliqua quaestio est. Ego autem iudico optimam esse legem, quae iubet, ne quis iuuenum cogitari. Senex autem si quis dubitauerit, principibus aut aequalibus referat nomine iuuenum audiente. Nonne igitur multo ante Platonem diuinæ literæ fidem cæteris proposuere uirtutibus. Vnde apud nos quoque incipientibus ac imperfectioribus quasi secundum animum infantibus simplicius scriptura leguntur. Credendum enim omnibus est omnia, quæ in ea feruntur, sicuti dei uerba uerissima esse. Illis autem, qui ad maiorem iam habitum scripturarum peruenerunt altiora petere, ac rationem singulorum querere concedi. Hos iudei quasi scripturae expositores secundarios appellare solebant. Poeta deinde Plato ait Theognim ex Megara Siciliae testem habemus, qui ait fidelem uirum omni argento atque auro in seditione meliorem. Nemo enim integer atque fidelis sine omni uirtutis numero in seditionibus esse potest. Quorsum hæc? quia legis latorem, qui a Ioue missus est, ita leges conscribere oportere censemus, ut ad maximam semper uirtutum respiciat, quam Theognim secuti fidem, quæ maxime in periculis lucet, esse arbitramur. Eam non iniuria perfectam iustitiam nominare possumus. Ita Plato non irrationalem fidem, sed eam, quæ uirtuti coniuncta est, comprobare uidetur, quod Saluator noster breuius, apertius ac diuinius posuit. Euge inquit serue bone atque fidelis. Et rursus. Quis ergo erit fidelis & prudens paterfamilias? prudentiam enim & magnanimitatem fidei coniunxit. Præterea Plato aliquantulum progressus. Certe inquit defunctorum animæ uirtutem quandam habent, qua uel post mortem rebus humanis auxiliatur. Vera enim hæc opinio est, sed nisi prolixis rationibus probari non potest. Credere autem oportet huiusmodi sermonibus, quoniã a priscis ualde uiris traditi sunt. Credendum ergo est etiã illis, quæ ita hæc se habere legibus confirmant. Sic certe de Hieremia traditum fuisse Iudæi contendunt. Et Machabeorum liber retulit, uisum ipsum fuisse post mortem orare pro populo.

Quod

Quod commode per fabulas adolescentibus maiora tradenda sunt. CAPVT. II.

Primum deinde inquit pueris fabulas tradimus. Fabula vero est. ut breuiter dixerim, falsum quiddam, quamuis & uerum esse possit, Fabulis autem priusquam gymnasijs pueri exercendi sunt. Hec Plato, Iudaei autem re ipsa scripturae historiam simpliciter, quasi fabulas adolescentulis tradere solent. Cumque non magis aetate quam habitu scripturae creuerint, altiora & latentia dogmata per secundarios docent. Maximum deinde ait Plato, in omni opere principium est, praesertim in iuuenes atque tenero, tunc enim praecipue animus formatur, & quicquid dixeris, facilius ingressum insidet. Quare non quascunque fabulas, sed probatas ac utiles a matribus atque nutricibus tenellis puellis infundant, quasi iam adultos prouectosque retinere non erit inutile. Haec multo ante Platonem Iudaei obseruabant. Qui enim sancti spiritus gratia discernere de spiritibus poterant, dicta & scripta diligenter examinabant, & quae aliena uidebantur a ueritate, sicut pseudo prophetarum libri reprobantur: scriptura quoque, ut diximus, historiae parentes & nutrices tenellis pueris infundere solebant, ut eis facilius cum uiri essent uterentur.

Quod sincera fide Plato scripturae inhaesisse uideatur.

CAPVT. III.

Plato autem in Gorgia. Audi sermonem inquit, quem tu fabulosum dices, ego uero uerissimum arbitror. Et post pauca. Qui iuste sancteque uixit, eum postquam mortuus fuerit, in beatorum insulas profectum absque ullo incommodo summa in beatitudine uiuere. Qui uero iniuste atque impie eum in atrocissima proficisci supplicia, quae tartarum appellat. Et post pauca. Nudi autem mortui iudicantur, & iudex ipse nudus est, quia defunctus, & animo animum perspicit ab omnibus derelictum cognatis, ac caeteris quae hic habebat, ut iustum iudicium sit. Et subiicit. Haec sunt o Callicules, quae ipse audiui, & uera esse apprime credo. Ex his autem sermonibus tale quod ipse mecum ratiocinari soleo, nihil aliud mors mihi uidetur, quam corporis atque animae dissolutio, quae postquam disiuncta fuerit, retinet utrumque habitum suum, quae homine uiuo habuerat. Nam corpus si magnum erat uiuo homine, & mortuo quoque ma-

D iij gnum:

gnū, & si pingue, pingue quoq; postq; anima decesserit, aliquo tem-
 pore manet. & si cicatrices uulnerum habebat uiuens, aut ossa que/
 dam fracta, uel mēbra trunca, eodem modo profecto se habet post
 mortem, anteaq; omnino corrumpatur. Similiter & in anima postq;
 denudata corpore fuerit, habitus omnes in quibus exercuit passio/
 nes & studia inesse perspiciunt. Cum igitur ad iudicem anima per/
 uenerit, ueluti ad Rhadamantum Asyaticum, confestim iudex etiā
 si regis magni anima esset, in ea perspicit uulnera & cicatrices iniu/
 riarum, quas singulae operationes animae impraesserunt. Videt tor/
 tuosa omnia falsitate atque superbia, cognoscit nihil sibi esse rectum
 propter licentiam, delicias, contumelias, incontinentiamq; in uiuen/
 do, cernit omni turpitudine animā esse repletā. Quare recte ad car/
 cerem tartari immittit, ubi supplicijs torquetur, ut aut ipsi purgati
 meliores fiant, aut exēplo suo alij moniti formidine cruciatus, a pec/
 cando deterreant. Purgantur autem quicumq; curabiliter peccarunt
 doloribus, & hic uiui, & apud inferos mortui. Non enim aliter pos/
 sibile est impressas uitiorum detergi maculas. Qui ꝑo maxime iniu/
 riatī sunt, ac incurabiliter peccarunt, nulla his unquam utilitas acci/
 dere potest, quia incurabiles sunt, sed alij exemplo suo iurantur, ex
 quibus ego Archelaum fore, & similes ei tyrannos non dubito. Re/
 ges enim propter peccandi licentiam, omnes pene scelestissimi sunt.
 Testis est Homerus, qui reges atq; tyrannos apud inferos in semp/
 ternum cruciari asserit. Tantalum, Sisyphum, Tityum, Theristen,
 aliosq; consimiles. Priuatos autē homines nullus unquā scripsit per/
 petuis tanq; incurabiles apud inferos cruciatibus detineri. Quare se/
 liciores certe sunt priuati principibus, nec tamen prohibet aliquem
 bonum uirum principē esse, sed cum arduum atq; difficile sit in ma/
 gnā peccandi licentiam seipsum continere, magna laude dignum
 est o Callicules, pauci tamen inueniuntur. Vnus uero de his, qui po/
 tentiam habuerunt Aristides Lysimachi uirtute praecclarus fuit, ut
 ergo diximus, atrocissimas uitioꝝ ferentes in anima cicatrices a iu/
 dice in poenas mittunt. Quā autem ab omni cicatrice peccatorum
 deterfam uidebit animam, nec quae sit, nec unde fuerit quarens admi/
 ratus, ad beatorum insulas misit. Haec eadem etiā Aeacus baculū
 habens, sicut & Rhadamantus iudicat. Minos autem aureum sca/
 ptrum

prum tenens, solus sedet, utriusque iudicium considerans. Ego igitur o Callicules, has rationes uerissimas esse credens, nihil aliud considero, quam quomodo mundissimo animo adinuicem accedam, ac deo neglectis humanis honoribus, conabor recte uiuendo conopti mus fieri. Obsecro autem ceteros omnes, & te ipsum ad hunc calcem uirtutis curriculo tēdere, turpissimum enim est, tibi ipsi in illo iudicio nullo modo prodesse poteris. Hæc forsitan fabulose tibi quasi ab aliqua quadam dici uidentur, ac ideo spernis. Non esset autem mirum hæc a te sperni, si diligenter quærentes, meliora uerioraque istis inuenire possemus. Nunc uero cum scitis tres Græcorum omnium sapientissimi, tu, & Polus, & Gorgias, non poteritis tamen uere dicere, quod oporteat alia quadam nos uita quam ista uiuere, quæ illic etiam plurimum conducit. Omnia enim alia facile redarguunt. Hic uero sermo firmus atque stabilis semper manet. Quare cauere magis debes ne lædas, quam ut lædaris. Omnes enim studere debent, non ut boni uideantur, sed ut & publice & priuatim boni sint. Plato igitur Acacum, Minoem, Radamanthum defunctorum iudices constituit. Diuina uero scriptura ipsi deo iudicium attribuit, qui singulis secundum opera sua redditurus meritum est.

Quod non in omnes efferenda sunt ueritatis dogmata.

CAPVT III.

C Aueas Plato inquit, ne rudibus hæc hominibus committas, si enim nihil magis quam has utilissimas narrationes derident quemadmodum e contra ingeniosi ac sapientes nihil magis admirantur. Quare cum eis sæpius hæc narrant crebro audiendo, uix tandem, ut aurum multo labore purgantur. Sic & diuina scriptura res mysticas ad multos efferendas prohibet, apud quam primus Moses scribitur recusasse profecturum. Alium enim inquit supplicio domine, qui hoc onus fere possit mittere uelis. Saul etiam occultasse se dicitur, ne regnum susciperet. Hieremias quoque recusasse fertur, & Plato similiter consulit dicens. Propterea o Thrasymache, ut modo dicebam, nemo sponte ad gubernandam rempublicam accurret.

De uiro iusto secundum Platonem.

CAPVT V.

Ad hæc

AD hanc cum Hebræorum prophætæ contumelias omnes atq; pericula subeunda propter uirtutem & ueritatē conclament, consentanea Plato in secundo de republica scripsit. Non ut uideat inquit iustus generosus uir qui iustitiam colit, sed ut sit. Si enim quæ iustus uideat, honores quicquid nantiscitur, incertum sit utrum propter uirtutē, an propter honores iustitiam sequitur. Sed figuramus, ut cum neminem unquam leserit, iniustus uideatur. Si ergo sic affectus nullo periculo, nullo cruciatu a uirtute remouetur, tunc et iustus atq; generosus est. Hæc Plato uerbis, quæ re ipsa iusti uiri apud Iudæos comprobarunt, qui tanquam iniqui, alij lapidibus, alij gladio, alij alio modo necati sunt: caprarum atq; ouium pellibus induti, rebus pene omnibus egentes, in desertis errantes, in montibus & speluncis & terræ cauernis. Apostoli etiam Saluatoris nostri maxima pietate & iustitia uiuentes, malefici multis uidebantur, quare spectaculum facti sunt mundo, & angelis, & hominibus, esurientes, sitientes, nuditate ac uerberibus laborantes, ut ait apostolus. Sed iniuriam, ut ipse addit, passi bene dicebant, persecutiones magno ferebant animo, turpi affecti fama afficientes, ad uirtutē exhortabantur, & quasi quisquiliæ orbis reputati gaudebant, & usque ad hæc tempora generosi martyres ubique terrarum non ut uideantur, sed ut sint pro atq; iusti multo plura maioraque quam Plato uerbis expressit, re ipsa patiuntur, uincti uerberibus, afflicti tormentis, atq; eculeis cruciati. Et demum post multos diuersosque dolores crudelissimo genere aliquo mortis consumpti. Quibus similem apud gentiles aliquem nunquam inuenies, ut non iniuria de Iudæis nostrisque præclaris uiris, qui pietate ac uera iustitia perfulserunt, Plato illa percepisse uideatur.

Quod etiam de serpentis fraude Mosem Plato sequitur.

CAPVT VI.

Cum Moses ineffabili quadam ratione in principio creationis mundi, paradysum quendam a deo plantatum dixerit, hominemque ibi a serpente per mulierem deceptum narrauerit, aperte Plato commutatis nominibus, in Symposio allegorice similia posuit. Pro paradiso enim dei, hortos Iouis appellauit, pro serpente deceptioneque ipsius paupertatem insidiantem posuit.

fuit, pro uiro autem primo, quem dei cōsiliū atq; prouidētia qua-
 si nuperrime natum filium produxit, consiliū filium Porum nomine
 posuit. Cumq; Moses in ipsa constitutione mundi factum hoc dixe-
 rit, cum Venus facta esset id accidisse Plato narrauit, Venerem alle-
 gorice propter pulchritudinem mundum appellās. Sed uerba eius
 hæc sunt. Cum inquit facta esset Venus, & alij dīj, & cōsiliū filius Po-
 rus, in conuiuium conuenerunt, & post cœnam inopia tanq̄ mendi-
 ca ad ianuam domus ubi cōueniebant accessit, Porus autem necta-
 re superatus (nondum enim uini usus inuentus erat) in hortos Iouis
 ingressus grauius dormiebat. Inopia uero propter indigentiam ad
 insidiandum parata, ut ab eo liberos susciperet, apud eum accubuit,
 & hoc dolo Cupidinem a Poro concepit. His Plato allegorice illa
 mosayca uoluit significare.

Quomodo Plato quasi ioco ex uiro sumptam mulierem
 scripsit.

CAPVT VII.

Praterea Mose dicente. Adæ autem non inueniebatur co-
 adiutor similis eius. Immisit ergo deus saporem in Adam.
 Cumq; obdormisset, tulit unam de costis eius, & repleuit
 carnem pro ea, & edificauit deus costam, quam tulerat de
 Adam in mulierem. Cum non intellexerit Plato, quo sensu id dictū
 est, quia tamen mosayca omnia fuerat admiratus uoluit omnino p̄-
 terire. Itaq; Aristophani comœdo, qui etiam rebus honestis illude-
 re solebat, orationem in Symposio attribuit dicens. Oportet primū
 uos naturam humanam & passiones ipsius p̄discere. Prisca em̄. no-
 stra natura alia erat quam nunc est. Nō enim duo genera hominū,
 ut modo, sed tria fuerunt. Ad masculum enim atq; foeminam tertiū
 etiam aderat utrisq; commune, cuius rei nomē solummodo relictū
 est. Res x̄o penitus periit. Nam Androgynum tunc re ipsa & nomi-
 ne ex utrisq;, mare scilicet atq; foemina constabat. Istitis cum aliquan-
 tulum, ut Aristophanes solebat illuserit, subiungit dicens. Hæc Iup-
 piter dixit, & incidebat homines medicos, & Appollini iussit par-
 tes incisōr; ita coniungere, ut facies ad cæsuram uerteretur.

De prima hominum uita. CAP. VIII.

Cum Moses primam hominum uitam in paradiso dei nulla
 re indigentem, quasi diuinam asserat, omniacq; sponte a ter-

E ra

ra producta, nudosq; fuisse cōfirmet. Audi quemadmodum ea ipsa Plato græce conscripsit. Deus inquit pascebat eos sicuti nunc homines nonnulla animalium genera, nulla tunc erat respublica, nec liberorum procreatio. A terra em̄ homines emergebant, & hæc omnia quæ modo sunt habentes magna optimorum copia fructuum facile atque optime uiuebant, quos non culta, sed sponte terra ædebat, nudi sine aliqua erant molestia, uicissitudines enim temporum summa temperie connectebantur.

Quod etiam colloctionem serpentis & Aeuæ secutus est.

CAPVT IX.

PRudentiorem om̄ibus bestijs terræ serpentem fuisse, & sermonem eius uicissim cum muliere habitum Moses scribit, quam rem quomodo Plato narrauit, nō est alienum audire. Qui Saturni temporibus erant inquit tanta uirtute pollebant, ut non cum hominibus solum, uerum etiam bestijs oratione uti possent. Sed non ad philosophiam, & inter se, & cum bestijs hac uirtute utebantur, diligenter scrutātes de singulorum natura ad accumulationem prudentiæ, sed cibo atq; potui tāquam heluones cōtinue inhaerentes fabulas secū & cum bestijs tales conferebant, quales modo de ipsis narrantur.

Quod ordinē etiā scribendī secutus est. CAP. X.

MOses in scribendis legibus antiquitate magna pro exordio usus uitas hominum & diluuium narrat, & uirtutes atq; delicta nobilissimorū uirorum, qui post diluuiū fuerant, diligēter exponit. Nam perutilem hanc historiā legibus futuram iudicauit. Hunc scribendī modum in legibus Plato imitatus est, his primordijs enim legum antiquitate utitur, & diluuij mentione facta, uitam etiam, quæ post diluuium fuerat, explicare nō renuit. An inquit igitur præci sermōnes uerī nobis uidentur, qui nam multis pestibus atq; diluuijs homines ita perijisse, ut paucissimi relicti sint. Valde inquam hoc uerisimile cunctis uidetur. Intelligendū est igitur eos, qui nunc effugerunt, montanos quosdam fuisse in cacuminibus altissimorum montium habitantes, a quibus postea homines multiplicati sunt. Quare necesse fuerat artium disciplinæq; ciuilibus imperitos fuisse, ac ab omni ambitione, habendiq; cupiditate, ceterisq;

ceterisq; uitis, quæ in ciuitatibus maxime sunt liberos. His talibusq; latius narratis, uitas hominum, qui post diluuium fuerunt exposuit. Deinde ad Græcorum antiquitatem descendit, ut ad Hebræorum Moses. Eorum igitur meminit, qui præclara facinora in Troia fecerunt. Disciplinam Lacedæmoniorum ciuilem non prætermitit. Persarum quoque uitas, tamen eorum qui recte, quam eorum qui perperam uixerant nobilissimorum tetigit. Et post historiam huiusmodi legum positionem aggressus est, adeo etiã in his Mosi doctrinam admiratus est.

Quod a pietate in deum leges exorsus est ut Moses.

CAPVT XI.

Cum Moses uniuersas leges suas disciplinamq; uiuendi a pietate in deum dependere uoluerit, ac ideo a creatore omnium initium librorum suorum fecerit, & res humanas a diuinis dependere docuerit, ipsasq; diuinas ad deum creatorem omnium retulerit, opere præcium est considerare quomodo Plato eum diligentissime sequens, cretensium ac Lacedæmoniorum leges inuolat. Mosaycam quoque legem apte probat sic in primo de legibus dicens. Cretensium leges omnibus Græcis non maxime conferunt, ita enim recte posite sunt, ut utentes eis cum omnia bona inde consequantur felices sint. Dupliciter autem bona dicuntur, alia enim humana sunt, alia diuina, dependunt autem a diuinis humana. Diuinis igitur, quæ maiora sunt susceptis, minora etiam possident. Illis autem spiritibus, utrisq; ciuitas priuatur. Minorum quoque primũ est sanitas, deinde pulchritudo, tertio uires ad cursum, & ad alios corporis motus, quarto diuitiæ, quæ non cæcæ sunt, ut uulgo dicitur, si prudentiam sequuntur, quæ quidem prudentia diuinarum rerum prima est, deinde ratione habita moderatio. Ex his duobus fortitudine adhibita, iustitia tertio emergit, quarto & fortitudo, quæ omnia natura rebus humanis anteponuntur. Quare oportet, ut legislator hunc ordinem sequatur, deinde mandandum ciuibus, ut ad hæc respicientes operentur. Humana enim ad diuina, diuina uero ad principem intellectum referenda sunt. Et post pauca. Omnibus istis legislator custodes præficiet, eos, qui prudentia & uera laude gaudet, ut intellectus hæc omnia moderationi atq; iustitiæ coniuncta, non autem diuitias, aut ambitionem sequatur. Quæ omnia

E ij in

192 DE PRAEPARATIONE EVANGELICA

in legibus Iouis & Apollinis Pythij, quas Minos & Lycurgus composuerunt, inesse uidebitis. Parent enim his, qui artificio & exercitatione legum peritiam habent; ceteris uero nullo pacto. Moses quippe multo prius a diuina doctrina facto principio, & uiuendi disciplina ad illam relata, omnibus principes atque custodes dei sacerdotes praefecit, uiros scilicet iustos prudentiae ac uerae laudis amatores.

Quod a pueritia in legalibus pueri exercendi ludo sunt

CAPVT. XII.

Consulo igitur, ut ab ineunte pueritia inquit ludendo atque studendo rebus tamen semper congruenter, has res pueri percipiant. Hoc enim modo in bonos uiros euadent. Si enim agricolam quendam aut aedificatorem probum fore desideramus, eum in tenera aetate ludentem, pueriles quasdam domos aedificare uidebimus, aut instrumenta quaedam agriculture fabricare, quae quauis inutilia sint, ad imitationem tamen utilium uerorumque instrumentorum non parum conferunt. In omnibus enim etiam ludendo conari debemus, ut puerorum studia & cupiditates eo uertamus, quo ipsos peruenire desideramus. Caput autem doctrinae infantium alimentum est, quod ludentium animum ad expectandum illud adducet, quo in uirili aetate ipsos uti decreuimus. Multo breuius hoc Moses atque dilucidius. Et erunt uerba haec inquit, quae ipse tibi hodie praecipio in corde tuo, & in anima tua, & propones ea filiis tuis, quod ex prisca consuetudine ad hodiernam usque diem diligenter Iudaei conseruant. In secundo autem legum, *Disciplinam* inquit appello uirtutem, quae puerorum animos continere potest, uoluptas enim & dolor, amor & odium quam recte fieri potest antequam ratione moueantur, in animos eorum fluunt, ut facilius cum ad ratiocinandum perueniant, conuenienter rationi omnia peragant, quorum conuenientia uirtus perfecta est. Assuescant ergo a pueritia dolore ac uoluptate recte moueri, ut a principio usque ad extremum uita oderint, quae odisse oportet, & ament quae amanda sunt. Sed multo ante Dauid, quae odio insequenda, & quae amanda sunt iuuenibus, & prouectis similiter declarauit dicens. Venite filij, audite me, timorem domini docebo uos. Quis est homo qui uult uitam, diligit dies uidere bonos. Prohibe linguam tua a malo, & labia tua
nelo/

ne loquantur dolum. Diuertere a malo, & fac bonum: inquire pacem & sequere eam. Et Salomon. Audite filij inquit disciplinā patris, legem meam nolite obliuisci. Et rursus. Viam impiorum non ingrediaris. Innumerabilia huiusmodi facile in scriptura inuenies, quibus adolescentes atq; prouecti simul ad pietatem exhortantur.

Quod diuinarum rerum imagines hæc inferiora Plato putabat.

CAPVT XIII.

Diuinis oraculis Mosi dictum est. Facies omnia secundum figuram, quæ tibi monstrata in monte est. Id apostolus latius exposuit dicens, umbram exemplumq; cælestium legalium cultum fuisse. Apertissime namq; mosaica uniuersa, tanquā umbræ ac symbola cælestium sunt. Nunc x̄o audi quæ admodum Plato in sexto de republica, hūc locum imitatus est. Deo inquit & mundo uerus philosophus loquens, mundus atq; diuinus quantum potest efficiet. Si ergo necesse fuerit, quæ ibi uidet in moribus hominū & priuatim & publice ponere, ut nō modo seipsum, uerum etiam alios per illa confirmet, putasne modestiæ, iustitiæ, & omnino uniuersæ uirtutis improbum magistrum futurum? Minime inquam. Sed multi uidelicet parum nobis credunt, dicentibus nō aliter posse felicem ciuitatem fieri, nisi pictores illi eam depingant, q̄ diuino exemplari ad pingendum utuntur, imo credent inquit. Sed quid est, modus picture? Quasi tabula in quam ciuitas & mores hominum primum, quod omnium difficillimū est, mundi puriq; faciundi sunt: nō em̄ prius scribendæ sunt leges, q̄ mundam feceris ciuitatem, deinde formula disciplinæ scribenda depingendaq; est.

Quod adolescētes cantibus ad uirtutem p̄parandi sunt.

CAPVT XIII.

Odas etiā canendas putat, sic dicens. Ter iam & quater dictum est, disciplinam esse puerorū educationem, q̄ ad rectam legalemq; uitam perducatur. Ut igitur pueri animus legē ita sequat̄, ut una cum ea gaudeat atque doleat, odas perdiscant, crebroq; cāticent, quibus laudes atq; uituperationes earum rerū contineant̄, quas lex laudat, atq; uituperat. Quoniā enim teneriores anni rationē uirtutis nō suscipiunt, ludo atq; cantu p̄parant̄. Iure igit̄ apud nos prophetaz̄ odæ a pueris addiscunt̄.

E iij

Poetae inquit Plato cogēdi sunt carminibus dicere bonum quidem modestum iustumq; uirum felicem esse atq; beatum, siue magnus, siue paruus sit, & siue diues, siue pauper. Si uero iniustus esset, etiam si ditior esset quam Cyniras aut Midas miserimum omnium esse. Dicant igitur Poetae neminem esse uirum appellandum, qui non omnia quae uulgo bona dicuntur iuste acquirat atq; disponat, quamuis haec bona non recte bona dicuntur. Sanitas enim primo, deinde forma, tertio uires, quarto diuitiae numerantur. Innumerabilia huiusmodi caetera sunt. Nam & acute cernere atq; audire, alijsq; sensibus integre uti, bona uidentur. Et ad haec omnia posse facere quae cupias, & demum immortalitas cum ipsorum omnium possessione. Ego autē assero iustis sanctisq; uiris haec optima esse, iniustis autem pessima. Sanum enim esse acute cernere, & omnino facile sentire, ac immortaliter uiuere, absq; uirtute pessima sunt. Talia ergo rhythmo ac numero a poetis composita, adolecentes perdiscant. Ego enim dicere non dubito ea, quae mala uulgo dicuntur, iniustis bona esse, iustis mala. Quae uero bona uidentur, bona uere bonis sunt, malis autem mala. Haec multo ante Odys, David sancti spiritus gratia commonitus, conscripsit docuitq; quis uere beatus est, & quis beato contrarius. Psalterium enim suum incipiens inquit, Beatus uir qui non abiit in consilio impiorum, & caetera. Vnde Plato admonitus, Poetae dicendum esse ait, bonos uiros beatos esse. Diuites autem si mali sint, miseros esse. quod ipse David sic in Psalms adidit. Diuitiae si affluunt, nolite cor apponere. Caetera quoque omnia, quae hic Philosophus dicit, ad uerbum fere in sacro psalms rum uel lumine scripta inuenies.

Quod hymni cani non debent nisi prius examinentur,

CAPVT XVI.

Addit deinde Plato, dei aut uiri diuini opus esse recte rhythmo atq; carminibus uti, quare diligēter hac de re leges ponendas esse censet, quibus ad uirtutem uniuersa musica respicere cogatur. Hoc ille uerbis, re autem ipsa ludat cogebant nō alios hymnos & odas suscipere, q̄ eas, quae a spiritu sancto per prophetas essent compositae. Concedo deinde Plato quod uulgo

inulgo dicitur, uoluptate musicam dijudicari, sed illam esse optimā musicam, quæ optimos & doctos uiros delectat, ac maxime illum, qui uirtute cæteris præstet. Virtute igitur opus est iudicibus, & præsertim fortitudine atq; prudētia. Neq; enim theatri plausu, aut propter ignorantiam, aut propter formidinem duci debent. Apud Iudæos etiam priscis temporibus diuinorum cantuum iudicium non multitudini tradebat, sed erant aliqui, quibus paucissimi, diuino spiritu hæc iudicantes, quibus solummodo licebat prophetarum libros consecrare, ut ita dicam, ac comprobare. Ea uero, quæ aliena a spiritu sancto uidentur, improbare atq; reijcere.

Quod nō semper uino utendum est. CAP. XVII.

Carthagenensium inquit legem magis quam Lacedæmoniorum atq; Cretensium laudo, ut nunquā in castris quisquā uinum gustare audeat, sed toto militiæ tēpore aquæ usum probari. In ciuitate autem seruis nunquam uini usus concedendus est, nec magistratus tempore, quo rempublicā gubernāt, uino utantur, nec gubernatores, nec iudices, nec qui deliberaturus in consilium uocatus est, nec ullo modo in die, nisi ualitudinis gratia, nec nocte eos tam uiros quam fœminas, qui liberis dare operam statuerunt, leuiiores enim homines uini usu fiunt, & animæ calefactæ tanquam ferrum ignitum molliores redduntur. Hæc multo ante Moses constituit. Sacerdotes em̄ iubet sacrificandi tempore a uino abstinere. Locutus est enim inquit dominus ad Aaron dicens. Vinum & siceram non bibetis, tu & filij tui tecum, quando in testimonij tabernaculum ingredimini, aut quando ad altare acceditis, ne moriamini, & lege hoc in æternum in generationes uestras firmatum sit. Votum etiam uouentibus similiter præcipit dicens. Vir aut mulier qui uotum facit, a uino & sicera mundus erit, & acetum uini, & acetum siceræ non bibet. Salomon quoq; magistratus & iudices a uino abstinere iubet. Consilio inquit omnia facias, consilio uinum bibe, potentes, qui iracundi sunt uinum non bibant, ne si biberint, sapientiæ atque laboris obliuiscantur. Nec ignorabat Plato scripta hæc apud Barbaros fuisse, quomodo occultius his uerbis denotauit. Siquidem inquit dubitant, utrum huiuscemodi disciplina ciuilis fuit, aut etiam nunc est apud aliquos Barbaros

E iij procul

procul ab oculis nostris, aut futura unquam sit, parati sumus ratione ostendere, factum iam fuisse & esse in presentia, futuramque esse quando eadem in aliqua ciuitate praeualebit, nec nos impossibilia dicere.

Quod nobiscum gerendum est bellum.

CAPVT. XVIII.

Recte inquit a nobis dictum est, omnes homines sibiipsis pugnare, neminemque esse, qui sibiipso hostis non sit. Quare praecipua optimaque uictoria esse seipsum uincere. Sicut e contra, turpissimum atque pessimum a seipso uinci. Et post pauca. Unus est unusquisque nostrum, sed duos secum contrarios amentes habet consiliarios, uoluptatem atque dolorem quibus opinionum futurorum accedunt, quas communiter spei nomine appellamus. Proprie autem, quae ante dolorem spes est timor, quae uero ante uoluptatem confidentia nominatur. Ad haec omnia ratio accedit melior aut peior, qua cum quid publice constitutum sit, lex nuncupatur. Deinde haec passiones inquit in nobis quasi nerui aut funes huc & illuc ad contrarias operationes attrahunt. Ratio uero uni semper rationi oportere constanter inhaerere persuadet, quae quidem ratio aureo quodam fune atque communi lege uidelicet ciuitatis inniti solet. Aliae autem durae asperaeque tanquam ferreae sunt. Haec ubique ferme diuinae litterae predicant, appetitum rationi pugnare docentes, rationemque optimam esse, quae dei lege dicitur, uictoriamque laudatissimam cum huic rationi appetitus subijcitur.

Quod peccatorum anima est causa, CAP. XIX.

Vndecimo autem legum. Necessum est inquit tam uirtutem quam uitiorum causam esse animam, quod Mosayco illi consentaneum est. Si anima peccarit, & si anima delictum fecerit.

De uero Philosopho. CAPVT. XX.

Cum in hebraica scriptura de studioso ueroque philosopho dicat. Bonum est uiro si tollat iugum in iuuentute sua, se debitorumque solus ac tacebit. Cumque diuini prophetae ac sublimi philosophia in montibus atque speluncis degerint, ad solum deum mentem erigentes. Audias quemadmodum etiam Plato hunc uiuendi modum comprobauit dicens. Qui praecipui in philosophia sunt, ab adolescentia etiam ipsam uiam, quae in forum abducit ignorat,

ignorant, nec ubi curia, aut communis alius conueniendi locus sit, sciunt. Leges autem & decreta nec scripta uiderunt nec audierunt, solatia & magistratus, coetus & coenas nec somnio quidem uiderunt. Si bene autem aliquid aut male a uiris uel mulieribus in ciuitate factum est, non minus eos fugit quam maris arena, quæ omnia ita nescit, ut nec nescire se quidem sciat. Non enim hæc fugit, ut melior uideatur, sed ut sit. Quare si etiam corpore in ciuitate sit, mens tamen omnia hæc contemnens, super terram uolauit, ut est apud Pyndarum. Quomodo id dicis o Socrates inquit, cum Thressa quædam Thalem caelestia respicientem, quia cogitatione occupatus in puteum deciderat, reprehendisse dicatur: quod cum caelestia quæreret, quæ ante pedes sunt, non uideret. Hoc inquit scemma in omnes philosophos dici potest. Vere namque, qui recte philosophatur non solum ignorat quid uicinus faciat, sed pene si homo est aut pecus non animaduertit. Quid sit homo, & quid precipue hominem facere conueniat, id uero diligentissime quarit. Quare o charissime Theodore, si quando huiusmodi Philosophus in iudicio, uel alio loco publico loqui de rebus istis hominum cogitur, risum omnibus præbet, & in difficultatibus, quoniam inexpertus est, quasi in puteum incidit. Proprium enim sibi est neminem conuictis petere, & in laudationibus cum non fecte sed uere ac ex animo dicere uideatur, leuis quidem atque insanus uideatur. Si regem enim laudari aliquem audierit Agasonem aut bubulcum laudibus efferrî arbitratur: quod si mille iugera terræ possidere aliquem audierit, parua hæc dicit, qui uniuersum orbem cogitatione complecti consueuit. Valde autem etiam illos contemnit, qui se generosos prædicant, & auos, proauos, attauosque suos in medium adducunt, amentiam ipsorum ideo spernit, quia uniuersum hominum genus cognoscere nequeunt. Auos enim & progenitores innumerabiles singuli habuimus, quorum alij diuites, alij pauperes, alij reges, serui, barbari, gratique fuere, ideo ridet quod in quocumque aut uiginti progenitorum genealogia nonnulli gloriantur. In omnibus igitur istis uerus philosophus uulgo deridetur, & modo superbus, modo rerum humanarum ignarus putatur. Et paulo post. Si omnibus inquam o Socrates, ut mihi persuaderes, maior pax & pauciora mala essent in hominibus, non est possibile o Theodore inquit mala omni-

E v no ab

*Tullius 77 sub
paulo in p. 17*

no ab hominibus auferri: nō enim apud deos, sed apud mortales necessario, & in hoc loco uersant; quamobrem toto animo conari debemus hinc illo transire. Transitus autem & fuga terrenorum est imitatio dei quantum homini possibile est. imitat autem deum iustitia, sanctitate, prudētia. Sed non est inquit facile persuadere multis ita se ista habere, sed nequitiam fugiendam, uirtutemque sequendam putant, non rerum ipsarum gratia, sed ut bonus uidearis. Hæc inquam aniles fabulæ sunt: ueritatem autem altius nos exponamus, deus nullo modo iniustus est, sed quæmaxime iustissimus, nec est ei similis aliquid si quis nostrum iustissimus fiat. Quare dei cognitio sapientia est, & uirtus uera, ignoratio uero ruditas est & neqtia manifesta. Quæcunque autē alia dicuntur sapientia, uidetur quidē, sed non est. Nam quæ in rebus ciuilibus est onerosa, quæ uero in artibus fabrilis. Quicunque igitur iniuriatur sapiens propter astutiam suam dicendus non est: ignorat enim quod minime ignorare oportet quantum iniustitia detrimentum afferre soleat: nō quod ipsi detrimentum putant uulnera uel mortem, quæ patiuntur etiam, qui nihil iniuriantur, sed quod effugere iniuriaribus impossibile, apud scripturam etiam humana uniuersa hæc sapientia stultitia nominatur. Scriptum est enim. Perdam sapientiam sapientum, & intellectum intelligentium destruiam, ubi sapiens, ubi scriba, ubi cōquisitor huius sæculi: Quod autē qui uere ac secundum deum philosophat, nihil prauis sapere debet. Inde discimus, quia nō ea quæ uidentur, quæ temporalia sunt, sed ea quæ non uidentur, quæ eterna sunt cōsiderare iubemur. Nequitiam autem in terris & in hac mortali uita conuolui. Propheta ostendit dicens, Quia furtum & adulterium & cædes fusa in terram sunt, & sanguinem sanguini commiscunt. Ad deum autem hinc fugiendum esse Moses ostendit. Post dominum deum tuum ambulabis, & ipsi adhaerebis. Imitandum quoque deum esse significat dicens. Sancti sitis, quia dominus deus noster sanctus est. De iustitia uero dei David clamat. Iustus dominus iustitiam dilexit. Idem diuitias contemnendas esse docuit dicens. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Et rursus. Noli timere cum diues factus fuerit homo, & cum multiplicata fuerit domus eius. Quoniã cum interierit, non sumet cum eo omnia. Principatus etiam hominum nō multifacere monet cum dicat. No
lite

lite confidere in principibus, in filijs hominum, quibus non est falsus. Exibit spiritus & abibit in terram suam, in illa die perdentur omnes cogitationes eius.

Quod nonnunquam falso ad utilitatem audientium utendum est. CAPVT XXI.

Non autē inquit Plato alienum a grauitate sua legillator putabit falso aliquid ac fere inepte ad utilitatem iuuenum dicere, maxime si quod falso dicitur audientes ita trahat, ut non ui, sed sponte iustitiā uelint suscipere, solidum enim bonum ueritas, sed nō ita facile plerumq; persuadet. Innumerabilia huiusmodi uerba sunt in scriptura, ut puta, quādo poenitere deum, aut dormire, aut irasce, aut alijs perturbationibus ferri scribitur, quæ quamuis altius interpretata non procul a ueritate sint, uerba tamen ipsa uel terrendo, uel permulcendo non nihil profint illis, qui altiorē uestigare sensum nequeunt.

Quod omne genus hominum ad ueritatem utacandum est. CAPVT. XXII.

Recte in superioribus Plato inquit uiros & mulieres, liberos & seruos, iuuenes & senes, sic disciplinam ciuilem dictum est, amplecti oportere, ut nunquam cessent uarijs modis atq; carminibus, quæ diximus decantare. Et in quinto de republica. Nihil inquit o. Theodore ad gerendam rempublicam pertinet, quod ad mulierem, quia mulier non pertineat, aut ad uirum pertineat, quia uir. Sed cum una natura utriusq; animalis sit, quæ ad uirum natura, hæc ad mulierem etiam natura pertinet, Est autem in omnibus imbecillior uiro mulier. Vtrum igitur uiris omnia, mulieribus uero nihil concedemus? non recte inquam. Recte inquit dicis, nam mulier alia medica esse potest, alia musica, alia ad utrumque inepta natura. Similiter alia bellicosa, alia non, Alia philosophus, & alia non. Alia magni animi, & alia pusillanimis, & alia ad custodiendam ciuitatem nata, alia non, sicuti & uir. Eadem enim est utriusq; natura, præterquam quod altera imbecillis, & altera robusta, quare similes natura mulieres ad cohabitandum, simulq; rempublicam gerendum uiris danda sunt. Decet enim ut natura similes potius quam dissimiles conueniant. Hæc re ipsa apud Iudæos

Iudaeos factitata cognouimus. Docet enim eorum historia nonnul-
las mulieres uirtute atq; prudentia ciuitatem ab hostibus liberasse.
Doctrina quoque nostra omne genus hominū tam uirorum quam
mulierum, liberorum simul & seruorum, Graecorum aliquantulum ac
barbarorum, paruulorum aetate ac senum, in hoc diuino ueroq; phi-
losophandi genere nostro libenter suscipitur.

Quod etiam de Salomonis parabolis Plato multa accepit.

CAPVT XXIII.

IN parabolis Salomonis memoriā iusti laudibus efferi, & no-
men impiorū extingui breuiter atq; commode dicit, similiter
dictum est, ne beatum aliquē putes anteq̃ moriā. Audi ergo
quomodo hanc ipsam rem latius in septimo de legibus posuit
plato. Quicumq; inquit ciues p̄clare laborioseq; aut animo aut cor-
pore gesserint, legibusq; semper obtemperantes fuerint, laudibus
post mortē efferi oportet; uiuos em̄ laudare anteq̃ e uita exierint,
ac bonorum operum finem imposuerint tutum non est. Hæc non
de uiris solum, uerum etiam de mulieribus intelligendū censeo. Di-
uitias atq; paupertatem ne mihi des, in parabolis Salomon dixit. Pla-
to quoq; in tertio de re publica. Iam diximus inquit quæ custodes
ac magistratus ciuitatis diligenter pellere semper debēt, curareq; ne
aditum in ciuitatem habeant, quæ ista inquit sunt. Diuitiæ inquam
& paupertas, altera nancq; delicias, ocium, & factiones afferunt; al-
tera illiberalitatem, malignitatē, & factionem. Malignitatem uero
appello operationem infamem. Moses in legibus patrem atque ma-
trem scripsit, unusquisq; timeat. Et alibi dicitur. Honora patrem &
matrem, ut bene tibi fiat, quæ ambo in libro de legibus Plato cōiun-
xit. Unusquisq; inquit nili mente captus sit, & timet, & honorat pa-
rentes. Et rursus. Seniores re & uerbo unusquisq; uereatur, & si ul-
tra. xx. annos excedunt, tanquam parentes honoret.

De seruis. CAP. XXIII.

CUm Moses Hebraum Hebrao seruire in decēs duxerit,
& si acciderit septimo anno, liberum emitti iusserit. Pla-
to in libris de re publica, Graecum Graeco seruire prohi-
bet dicens. Nec Graecum seruū habeas, & ceteris Grecis
similiter facere cōsulat, sic em̄ ad barbaros Grecia & sa facilius a seip̄a
abstinebit.

abstinebit. Nemo inquit Plato fines atq; terminos terræ moueat, nec domestici, nec ciuis, nec uicini, putauit eū ita illud intelligēdū esse. Non transgrediaris terminos antiquos, q̄s posuerant patres tui.

Quod aliqua in alienum sensum accipit. CAP. XXV

Quicunq; autem inquit fines transgressus uicini arauerit, agros damnū restituat, impudentiæ autem atq; illiberalitatis pœnas det, duplumq; loco supplicij ei deponat, cuius agrum arauit. Patris inquit peccata non luant filij, nisi quis mortis supplicium alicui deberet, hoc autem non ad filium aut nepotē solum, sed usq; ad pronepotem procedat. Hoc apertissime inde traxit, qui reddit peccata patrum filijs usq; ad tertiam generationem. In furto quadruplum reddi iussit Moses, si occiderit aut uendiderit quæ furto ablata fuerunt, sin autem quodcunq; animal sit uiuum apud aliquem reperiatur, duplum reddi iubet. Et Plato una inquit lex de furto ponat, duplum enim reddi par est. Si autē reddere non habet, uinculis teneat quouſq; aut reddat, aut aduersario placet. Cum Moses scripserit non esse homicidam eum q̄ furem in fouea latentem interfecerit, congruenter Plato dicit nocte furem interficere licere, innocens quoq; sit inquit qui spoliantem interfecerit. Si x̄o inquit brutum aliquod animal hominē interfecerit, extra urbem interficiat, nisi in certamine id factum sit. Moses uero si cornu inquit taurus uirum aut fœminam percusserit atq; interfecerit, lapidibus interficiat, nec carnes eius comedant, dominus autē eius innocēs erit, cum prophetica scriptura dicat. Ecce dominus Israhel filij hominis permixti omnes sunt ari, stagno, plūbo, & ferro, in medio camini argentū permixtum sunt. Ideo hæc dicit dominus, quoniam facti estis omnes mixtura una, ideo ego suscipiā uos. sicut suscipitur argentum, & æs, & ferrum, & plumbum, & stagnum in medium camini, ut suffletur in eo ignis & infundat. Perſpice quomodo Plato totū hunc locum intellexit, & quasi fabulam exposuit. Audiatis inquit fabulam. Omnes qui in eadem ciuitate uiuimus fratres sumus, sed cum deus nos fingeret, aurum cum illis miscuit, q̄ ad gubernandum apti sunt, argentum autem cum illis, qui armis ciuitatē defendunt, nam & isti honore digni sunt, ferrum autem & æs agricolis, & alijs opificibus infundit, hæc nonnunq̄ alterum ex altero fiunt.

unt.

unt. Nascitur enim ex auro argentum, & ex argento aurum. Magi-
 stratibus igitur deus praecipit, ut magnam diligentiam habeant, si quis
 denegauerit ab auro in argentum, aut ex argento in peiora, nullo mo-
 do ignoscant, sed naturae congruentem reddentes honorē, in opifi-
 ces aut agricolas deducant. Quod si a peioribus argentum aut aurum
 productum sit, honoretur iste, ad convenientemque locum argenti
 aut auri conscendat, hoc maxime omnium seruandum est. Cum enim
 ferrum, aut aes ad regendum peruenerit, tunc ciuitas destruetur, cum
 prophatica scriptura ad praesules populi dixerit. O pastores Israel,
 an pastores seipso pascuntur: nonne oves pascuntur pastoribus?
 Ecce lac deuoratis, pinguem ouem occiditis, uelleribus indumen-
 ta conficitis, oves autem meas non pascitis, nec quod perierat quesiti-
 uistis, ne fractum alligastis, nec errantem reduxistis. Plato in primo
 de republica sic ista interpretatus est. Nunc inquit Thrasymache il-
 lud dicendum pastoris esse pingues quam maxime potest pecudes red-
 dere. Tu autem dicebas non ad ouium utilitatem, sed ad suam istud
 sibi esse faciendum, quasi aut apes, aut ut maioris uēdat oves pasce-
 ret. Non esset autem hoc modo pastor, sed heluo quiddam aut aua-
 rus. Pastor autē ille est, cui nil curae aliud est, quam ut optime opus
 suum faciat, opus autem suum pascere est. Quare fateri oportet prin-
 cipis quoque opus esse non alterius utilitatem considerare quam subdi-
 ti, cum in scriptura feratur. A timore tuo domine in utero concepimus
 & parturiuimus, & peperimus spiritum salutis. Socrates apud
 Platonem in Thetico sic imitatus est. Qui mecum inquit uersantur
 idem patiuntur, quod parturientes, doloribus enim partus ac dubi-
 tatione replentur, multoque magis quam mulieres parturientes exal-
 gitantur, quem quidem dolorem partus excitare & sedare ars mea
 facile potest. Ezechiel scribit. Et uidi, & ecce uentus turbini uenie-
 bat ab aquilone. Ac paulo post. Et in medio eius similitudo quattuor
 animalium, & aspectus eorum similitudo hominis in eis, & quat-
 tuor facies uni, Similitudo autem uultus eorum facies hominis, &
 facies leonis a dextris ipsorum quattuor, & facies uituli a sinistris
 ipsorum quattuor, & facies aquilae a dextris ipsorum quattuor.
 Quae Plato imitatus sic est. Imaginem inquit animi fingamus talem
 uidelicet, quales apud priscos naturae quaedam factae narratur. Chi-
 mæra

maræ scilicet, Scyllæ, ac Cerberi, dicuntur inquit eæ. Finge igitur unam quidem idæam variæ feræ atque multicapitis, quæ domesticarum capita, & siluestrium ferarum habeat. Difficile inquit est quod fingere te uolo, sed tamen, quia facilius oratione, quam carâ fingimus, progrediamur. Altera ergo idæa leonis fingatur, & postremo hominis. Coniungatur deinde sic in unum, ut hominis imago extrinsecus complecti cætera uideatur, ut qui oculis hoc animal cernit, consimiliter cum eam solummodo uideat, & interiora latent, hominem solummodo esse putet. His ita factis, iniustissime faciet, & inutiliter consullet, qui dicet leonem & cæteras feras nutriendas esse, hominem autem fame sic deneruandum, ut facile a feris ducatur, ipsasque feras non esse ad amorem reducendas, sed incitandas potius, ut inter se pugnantes, alia aliam deuoret. Is autem iustissime simul atque utilissime consullet, qui dicet dandam esse operam diligenter, ut animalis huius compositi, ac multicapitis principatum solus teneat homo & quasi agricola, quæ mansuetæ sunt moderate nutriet, immanes autem feras leonis uiribus usus domet.

Quod in duodecim tribus ciuitatem suam Iudæorum imitatione Plato diuidit.

CAPVT XXVI.

In duodecim tribus Iudæorū genus diuisum nemo ignorat, quem diuisionis numerum ciuibus suis Plato attribuit, dicēs. In duodecim quam æqualiter fieri potest, uniuersa regio partes partiatur, & forte una tribus unam partem possideat, & duces singularum tribuum eligantur.

Quod situm urbis Iudæorum secutus est.

CAPVT XXVII.

Risci Iudæi metropolim suā diuino cōsilio longe a mari in montibus cōdiderunt. Plato quoq; quā in legibus condit urbem, in simili Hierosolymorū loco eā constituit, ut uideant ad urbem Hebræorū respiciēs uerba cōposuisse. Ferme nanq; inq; o amice per decē milia passuum a mari aberit hæc ciuitas, portumq; habebit q̄optimum, & agros regionemq; fecundissimam: cauebit autē, ne alia ciuitas prope nīmiū sit, Maritimā eīm condere

condere non debemus, ne alienis moribus uarijs uilibusque facili/
usque corrumpatur. Cum autem per decem milia passuum distet
a mari, portuosaque optime sit, nec utilitate iocunditateque maris
omnino priuatur, nec ita facile moribus alienis repleta, nequitiam
fouebit.

De Prudentia.

CAPVT XXVIII.

VNdecimo autē de legibus omnium rerum minimarum
etiam curā & gubernationem deo creatori attribuit, im/
pietatisq; crimine illos accusat, qui non agi gubernariq;
omnia diuinitus putarit. Primum enim inquit deum iam
ambo conceditis, uidere, audire, scireq; uniuersa, nihilq; ipsum pe/
nitus effugere atque latere posse. Est ne ita inquit, an aliter? Ita pro/
fus. Quid porro? posse ne deum omnia concedimus, an contra? nō
est negandum inquit omnia deo possibilis esse, optimum autē esse
omnes concorditer iam concessimus. Nonne igitur desidia qua/
dam ocioq; pernicioso teneri deus uidebitur, si cum possit & sciat,
uniuersum gubernare negligit? Rectissime id abs te dicendum est
inquit. Deum igitur putare debemus quanto melior/
potentiorq; caeteris est, immo uero potentissimus atque optimus & sapientissi/
mus, omnibus simul providere. Non enim fas est aliter omnino opi/
nari, falsumq; omnino est, non habere curam artificem his de rebus,
quas artificio suo effecit. Et post pauca. Nulla inquit mundi peri/
cula dei prouidentia effugit; nam cum pars totius gratia, nō totum
partis factum sit, nullus pene totum gubernat, nisi parti quoq; pro/
uideat. Et post aliqua. Nec enim negligens recte faciens, nec si in
profundum terrae deuenis, aut si in caelum euolaueris, sed suppli/
cio congruenti uexaberis, aut hic, aut apud inferos, quod mihi de il/
lis etiam dictum putato, quos tu quoniam magnos de paruis scele/
re quodam euasisse uidisti, a miseria in beatitudinem uenisse dice/
bas. Hæc nonne similia illis sunt? Quo ibo a spiritu tuo? & ubi a fa/
cie tua me abscondam? Si ascendero in caelum, tu illic es, si descen/
dero ad infernum, ades. Si sumpsero pennas uentorū, &
habitauero in extremis maris: Etenim illic
manus tua deducet me.

EVSEBII